Helsingin työllisyyspalvelujen lausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä 179/2024 vp eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunta 19.2.2025

Taneli Kuusiholma
Johtava asiantuntija

Helsinki

Työllisyyspalvelut
Sysselsättningstjänster
Employment Services

Aluksi

- Helsingin työllisyyspalvelut kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ulkomaalaislain muuttamisesta.

- Helsingin kaupunki muodostaa Suomen suurimman työllisyysalueen, joka palvelee yli 73 000 työnhakija-asiakasta.

- 2000-luvulla 95 % Helsingissä tapahtuneesta työllisten määrän kasvusta tuli ulkomaalaistaustaisista työllisistä.

- Kaupungille on tärkeää olla houkutteleva ja vetovoimainen kansainvälisille osaajille ja heidän perheilleen. Ulkomailta rekrytoinnin on taloudellisten vaikutusten lisäksi oltava eettisesti ja sosiaalisesta kestävää.

Suoja-aika

Helsingin työllisyyspalvelujen näkemyksen mukaan ehdotettu suoja-aika olisi tarpeettoman lyhyt työmarkkinoiden sujuvan toiminnan kannalta.

- Lyhyt työnhakuaika voi johtaa työnhaun epäonnistumiseen tai osaamista vastaamattomaan työllistymiseen. Tämä olisi työmarkkinoiden toiminnan ja tuottavuuden kannalta epäoptimaalista.

- Ulkomaalaisen työnhaku alkaa usein vasta työsuhteen päätyttyä. Kolmen tai kuuden kuukauden työnhakuaika on hyvin lyhyt tuloksekkaaseen työnhakuun korkeaa osaamista vaativiin tehtäviin, jos henkilöllä ei ole työnhakutaitoja sekä työmarkkinoilla vallitsevan rekrytointisyrjinnän vuoksi.

- Maahanmuuttovirastolle säädettäisiin oikeus tarkistaa toimeentulo, oikeuteen liitettävät poikkeukset ovat heikosti perusteltuja ja asettaisi työntekijät eriarvoiseen asemaan.

Työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Määräajat tulisi pidentää tai poistaa.

- Työnantajan velvoitteiden lisääminen esitetysti kasvattaisi työnantajien kynnystä ulkomaalaisen työvoiman palkkaamiseen ja näin ollen uhkaisi Suomen taloudellista kestävyyttä.

- Ilmoitusvelvollisuus ja sakkouhka lisäävät byrokratiarasitetta varsinkin pienille ja keskisuurille yrityksille. Näillä työnantajilla on jo useammin muita esteitä palkata työntekijöitä ulkomailta ja vastata työvoiman tarpeeseensa, jos alueen työmarkkinoilta ei löydy soveltuvaa työvoimaa.

- Maahanmuuttoviraston resurssit tulee käyttää työperäisen maahantulon sujuvoittamiseen ja oleskelulupien käsittelyn nopeuttamiseen valvonnan sijaan.

Työnteko-oikeuden laajentaminen

Työnteko-oikeuden laajentaminen olisi oikeansuuntainen uudistus, joka ei kuitenkaan tunnista työmarkkinoiden alueellisia eroja.

- Olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa työnteko-oikeus valtakunnallisten työvoimapula-alojen lisäksi myös alueellisilla työvoimapula-aloilla.
- Helsingin seudulla on monia työvoimapula-ammatteja, jotka eivät nouse pula-ammateiksi muualla Suomessa. Jos nämä ammatit eivät nouse valtakunnallisen työvoimapula-asetuksen ammateiksi, ei uudesta lakiesityksestä ole juurikaan apua työvoimapulan hillitsemisessä.
- Esityksen 81 c §:n 2 momentin mukaan työnteko-oikeus säilyy vain sen työsuhteen loppuun, joka on alkanut 72 c §:n nojalla annetun asetuksen ollessa voimassa. Tällöin työvoimapula-alalla työskennellyt työntekijä ei välttämättä saisi jatkaa töitään uudessa työsuhteessa, jos hänen ammattinsa on työskentelyn aikana poistettu valtakunnallisten työvoimapula-alojen listalta.
- Sääntely luo lukkiutumisvaikutuksen yhdelle työnantajalle ja sitä kautta suuren potentiaalin väärinkäytöstilanteille. Ei ole tarkoituksenmukaista, että työntekijältä estettäisiin työskentely alalla, jonka työvoimapulaan hän on onnistuneesti vastannut.

Lopuksi

Hallituksen esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta esitys ei sellaisenaan edistä riittävästi tavoitteiden saavuttamista.

- Työperusteinen maahanmuutto on välttämätöntä Suomen taloudelle ja yhteiskunnalle. Työvoiman saatavuus on yksi suurimmista haasteista, joita Suomi kohtaa tulevina vuosikymmeninä.

- Työhöntuloa ja kiinnittymistä Suomeen tulee tukea eikä rajoittaa. On varmistettava, ettei Suomi menetä osaavia tekijöitään eikä mainettaan houkuttelevana työskentelymaana.

- Esityksessä tunnistetaan oikein, että esitetyt muutokset saattavat vaikuttaa Suomen houkuttelevuuteen kansainvälisten osaajien keskuudessa. Suomen houkuttelevuutta pitää vahvistaa verrattuna kilpailijamaihin. Hallitusohjelman kirjauksen aiheuttama mainehaitta Suomelle on suurempi kuin esitettyjen muutosten mahdollinen hyöty.